

Slobodno vrijeme i glazba: izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti učenika u gradu i predgrađu

DOI: 10.5613/rzs.51.2.2

UDK 373:78[(497.5)

379(-057.874):78

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 18. 10. 2020.

Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ <https://orcid.org/0000-0003-4838-0324>

Odsjek za glazbenu umjetnost Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku, Hrvatska
jsulentic-begic@aukos.hr

Amir BEGIĆ <https://orcid.org/0000-0003-2152-9563>

Odsjek za glazbenu umjetnost Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku, Hrvatska
abegic@aukos.hr

Ivona KIR <https://orcid.org/0000-0003-1312-0960>

Glazbena škola Josipa Runjanina, Vinkovci, Hrvatska
ivona.kir034@gmail.com

SAŽETAK

Učenicima osnovne škole nude se različite glazbene aktivnosti, kako u okviru školske ustanove (izvannastavne aktivnosti), tako i izvan nje (izvanškolske aktivnosti), a uključenost osnovnoškolaca u spomenute aktivnosti ovisi o raznolikim čimbenicima. U okviru ovoga rada provedeno je istraživanje koje se odvijalo tijekom 2018. godine i koje je obuhvatilo 510 ispitanika. Istraživanje je provedeno postupkom anketiranja na prigodnom uzorku u dvjema općeobrazovnim osnovnim školama Osječko-baranjske županije, tj. anketirani su učenici od četvrtog do osmog razreda jedne prigradske i jedne gradske škole. Cilj istraživanja bio je utvrditi u kojoj su mjeri izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti zastupljene među učenicima i utječu li lokacija škole, spol, razred učenika i (ne)bavljenje glazbom njihovih roditelja na pohađanje glazbenih aktivnosti. Rezultati istraživanja pokazali su kako je polazanje tih aktivnosti podjednako zastupljeno kod učenika u predgrađu i gradu. Također, utvrđeno je kako spomenute aktivnosti pohađa znatno veći broj djevojčica u odnosu na dječake. Izvanškolske glazbene aktivnosti u većoj mjeri polaze učenici četvrtih, petih i šestih razreda, negoli sedmih i osmih. Ujedno, utvrđeno je kako učenici, čiji se roditelji bave glazbom, u značajnoj mjeri polaze glazbene aktivnosti. Sveukupno, rezultati ovog istraživanja pokazali su nedovoljnu zastupljenost izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti među populacijom učenika od četvrtog do osmog razreda osnovne škole. Brojnija ponuda glazbenih aktivnosti i snažnije animiranje učenika za uključivanje u iste nužni su jer su istraživanja pokazala brojne dobrobiti bavljenja glazbom, poput poboljšanja ponašanja,

školskih postignuća, društvenih vještina, pamćenja, kreativnosti, kognitivnih vještina i cjelokupnoga osobnog razvoja.

Ključne riječi: izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti, gradska škola, prigradska škola, učenici starije školske dobi, slobodno vrijeme

1. UVOD

Slobodno vrijeme pojedinac provodi izvan radnih obveza, obiteljskih dužnosti i fizioloških potreba, odnosno to je vrijeme koje se odvija u funkciji odmora, razonode, razvijanja osobnosti i u procesu stvaralaštva (Previšić, 2000). Slobodno vrijeme je “ono koje označava dokolica koju karakterizira prepuštanje aktivnostima po vlastitu izboru bez tzv. poluslobodnih aktivnosti kao što su različite društvene i obiteljske obveze” (Dumazedier, 1967 prema Gvozdanović i dr., 2019: 59). Također, Dumazedier (1974 prema Gvozdanović i dr., 2019) slobodno vrijeme prema funkciji dijeli na slobodno vrijeme za odmor i rekuperaciju, zabavu i razonodu te kultiviranje i razvoj ličnosti. Stebbins (2009) pak slobodno vrijeme dijeli na formalno – organizirano (engl. *serious leisure*), neformalno – opušteno (engl. *casual leisure*) i slobodno vrijeme usmjereno na određenu aktivnost (engl. *project-based leisure*). Pod organiziranim provođenjem slobodnog vremena isti autor podrazumijeva sustavno bavljenje hobiem te amaterskim ili volonterskim aktivnostima tijekom kojih osoba stječe i pokazuje kombinaciju posebnih vještina, znanja i iskustava. Tijekom neformalnoga, tj. opuštenoga slobodnog vremena osoba je uključena u relativno kratkotrajnu ugodnu aktivnost za koju su potrebna mala ili nikakva znanja i vještine da bi se u njoj uživalo. Slobodno vrijeme usmjereno na određenu aktivnost rezultira stvaranjem, no ujedno je ta aktivnost kratkotrajna (jednokratna ili povremena). Rađočaj-Jerković (2017) organizirano slobodno vrijeme veže za čovjekovu ustrajnost i upornost, želju za neposlovnim uspjesima, osobni napor, razvoj vlastite osobnosti te ispunjen moralni i društveni život. Neformalno slobodno vrijeme predstavlja ono koje uključuje igru, zabavu i razonodu. Ako aktivnosti u slobodnom vremenu izazivaju pozitivne emocije, onda te aktivnosti mogu imati samozaštitnu funkciju i ublažavati efekte negativnih događaja te služiti kao distrakcija od stresa (Bouillet, 2008). Utvrđeno je i da bavljenje različitim aktivnostima u slobodnom vremenu mladih pridonosi brojnim pozitivnim učincima na biološko-psihosocijalni status čovjeka (Sabourin i Irwin, 2008).

U ovom smo se radu ograničili na analizu slobodnog vremena učenika osnovnih škola i to njihovih glazbenih izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti, koje bi prema klasifikaciji aktivnosti slobodnog vremena mladih pripadale u formalne, dobrovoljne, kreativne i umjetničke aktivnosti. Nastojali smo utvrditi koliko su izvannastav-

ne i izvanškolske glazbene aktivnosti zastupljene među učenicima od četvrtog do osmog razreda osnovne škole te utječe li lokacija škole (grad/predgrađe) kao i spol i razred učenika i (ne)bavljenje glazbom njihovih roditelja na pohađanje glazbenih aktivnosti. Osim Gergorić (2019), spomenuta problematika nedovoljno je istražena u Republici Hrvatskoj i stoga smo ovim istraživanjem htjeli doznati jesu li glazbene aktivnosti dostupne svim učenicima bez obzira na mjesto stanovanja te ukazati na moguće potrebne promjene u organiziranju spomenutih aktivnosti kako bi te aktivnosti bile dostupne svim učenicima i primjerenije njihovim interesima i željama.

2. SLOBODNO VRIJEME DJECE I MLADIH

Za djetetov odgoj primarno je zaslužna obitelj u kojoj se spontano usvaja način življenja i životni stil i u kojoj se stječe prva kultura provođenja slobodnog vremena (Previšić, 2000). Stoga, u generacijskoj transmisiji postoji kontinuitet između kulturnog kapitala roditelja i kulturnog kapitala njihove djece, odnosno generacijska transmisija kulturnog kapitala započinje u procesu primarne socijalizacije, koja se najčešće odvija u obitelji (Boneta, Čamber Tambolaš i Ivković, 2017). U obiteljskom ozračju provode se prve djetetove slobodne aktivnosti. One mogu biti pasivne i aktivne, poput zajedničkog gledanja televizije, igranja društvenih igara, čitanja knjiga, rekreacije, odlaska u kino, slušanja glazbe itd. Obitelj također sudjeluje i u aktivnostima djece putem komunikacije s ostalim organizatorima slobodnog vremena njihove djece, odnosno odgojno-obrazovnim ustanovama koje obuhvaćaju područje izvan obitelji (Radočaj-Jerković, 2017).

“Slobodno vrijeme je važan segment svakodnevnog života, osobito mladih koji raspoložu s više tog vremena od starije populacije pri čemu su više izloženi i različitim socijalizacijskim utjecajima. Upravo zato se očekuje da potencijale slobodnoga vremena mladi više nego druge društvene skupine optimalno iskoriste za vlastiti rast i razvoj” (Ilišin, 2017: 313). Pred slobodno vrijeme postavljaju se raznorodni zahtjevi, pri čemu su oni još značajniji kad je riječ o mladoj populaciji jer se slobodno vrijeme promatra kao vrijeme pogodno za učenje koje se zbiva na neformalan način (spontano) u odgovarajućim prostorima i u skladu s interesima mladih (Ilišin, 2017). S obzirom na to da mladi po svojoj slobodnoj volji odabiru oblike i sadržaje svakodnevnih aktivnosti, potrebno ih je pravilno orijentirati i uputiti u odabir istih (Mlinarević i Brust Nemet, 2012). Naime, istraživanje provedeno u Hrvatskoj 2013. godine pokazalo je da su “većinski prakticirane aktivnosti u slobodnom vremenu mladih druženja, izlasci u kafiće, korištenje računala i gledanje televizije, dok tek otprilike svaki dvadeseti ispitanik često odlazi na kazališne predstave, umjetničke izložbe i javne tribine” (Ilišin, 2017: 306). Bubonjić (2018) je utvrdio da mladi svoje slobodno vrijeme rado provode koristeći digitalne informacijsko-komunikacijske

tehnologije i pritom nemaju pretjerana očekivanja od njih, tj. žele da im uz društvene mreže, internet i mobilne telefone brže prođe vrijeme.

U slobodnom vremenu djece i mladih može se uočiti da dominiraju sadržaji kao što su sportske aktivnosti i digitalni mediji, napose internet, pametni telefoni i društvene mreže (Matijević, 2016). Također, sve češće se djeca, mladi i odrasli igraju *online*, a sve manje igraju individualne i društvene igre u stvarnosti. To je već postao problem koji privlači pozornost pedagoga, psihologa i psihijataru (Matijević, 2016). Zebić (2017) je utvrdila da djeca i mladi vrijeme najčešće provode nestrukturirano, zaokupljeni aktivnostima s funkcijom zabave i odmora, dok je vidljiva i uključenost u sportsko-rekreativne aktivnosti. Razlog tomu je slaba upoznatost s ponudom izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti te nemotiviranost za uključivanje u ponuđene aktivnosti. Razlog nestrukturiranog provođenja slobodnog vremena dijelom su i vršnjaci čiji je utjecaj u vrijeme adolescencije izrazito snažan, a zbog čega utjecaj roditelja/skrbnika nije vidljiv u tolikoj mjeri. Stoga je uloga škole u odgoju i obrazovanju djece i mladih za organizaciju i osmišljavanje vlastitoga slobodnog vremena iznimno važna. Naime, “škola ima mogućnost, priliku i zadaću sustavno odgojno utjecati u svim segmentima, pa tako i u segmentu odgoja za slobodno vrijeme” (Martinčević, 2010: 19). Važna uloga suvremene škole je razvoj kompetencija koje su važne za organizaciju vlastitog života u slobodnom vremenu (Matijević, 2016). “Smisleno, sadržajno i kvalitetno provođenje slobodnog vremena djeci i mladima pruža mogućnost za igru, opuštanje i učenje ali i otkrivanje osobnih stvaralačkih potencijala i talenata. Mjesta na kojima ih je moguće iskazati upravo su organizirane izvannastavne i izvanškolske aktivnosti čija je svrha poticanje djece i mladih na igru, učenje i stvaralaštvo u skladu s njihovim individualnim interesima i sposobnostima” (Valjan Vukić i Zrilić, 2016: 175). Također, organizirano slobodno vrijeme s pomoću izvannastavnih aktivnosti utječe na postignuća učenika, cjelokupno školsko angažiranje i zadovoljstvo školom (Vidulin i Pejić Papak, 2018).

3. IZVANNASTAVNE I IZVANŠKOLSKE AKTIVNOSTI

Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti postaju dominantne i aktualne sredinom 20. stoljeća, iako su se u raznim oblicima pojavljivale i prije (Šiljković, Rajić i Bertić, 2007). Zbog značajnog porasta zaposlenosti u Americi 70.-tih godina 20. st. izvannastavne i izvanškolske aktivnosti postaju sve traženije i popularnije. Naime, djeca su uglavnom nakon školskih obaveza bila prepuštena sebi, što ih je činilo rizičnom skupinom sklonom negativnim utjecajima poput droge, alkohola, problematičnog ponašanja u školi i rezultiralo lošijim školskim uspjehom (Weissman i Gottfredson, 2001). Previšić (1985) navodi kako su izvannastavne aktivnosti prerasle u bitan strukturni dio školskog rada nakon što su 1953. službeno uvedene u

naše škole pod nazivom slobodne aktivnosti. Od osamdesetih godina 20. stoljeća do danas, u hrvatskim školama izvannastavni oblici nastave organiziraju se pod nazivom izvannastavne aktivnosti (Jurčić, 2008).

Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti imaju određene specifičnosti u organizaciji i u realizaciji same aktivnosti. Odgojno-obrazovna obveza škole jest organiziranje različitih izvannastavnih aktivnosti koje učenici odabiru prema vlastitim interesima. Izvannastavne aktivnosti karakteriziraju okupljanja učenika u slobodno izvannastavno vrijeme u školama s pretežito kulturno-umjetničkim, sportskim, tehničkim, rekreacijskim i znanstvenim obilježjima, dok izvanškolske aktivnosti organiziraju udruge, društva ili organizacije izvan škole (Cindrić, 1992). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti trebale bi se temeljiti na slobodi izbora, dobrovoljnosti uključivanja, zadovoljstvu odnosno unutarnjoj motivaciji za bavljenje određenom aktivnošću, jer će time omogućiti učeniku njegov osobni razvoj (Valjan Vukić, 2016). Nužno je učeniku omogućiti samostalan izbor izvannastavnih ili izvanškolskih aktivnosti kako bi se u njima osjećao slobodnim te mu time ostvariti želju za potvrđivanjem, dokazivanjem, tj. pokazivanjem njegovih mogućnosti u stvaranju (Arbunić, 1998). Prema nastavnim područjima izvannastavne se aktivnosti mogu grupirati na područja tjelesne i zdravstvene kulture, prirodoslovja i ekologije te jezično-umjetničko i informatičko-matematičko područje. Prema namjeni dijele se na aktivnosti koje utječu na razvitak ličnosti učenika (obrazovne ili odgojne, umjetničke, informativno-poučne), a prema mjestu ostvarivanja izvannastavne aktivnosti organiziraju se u školskom prostoru i izvan škole (Jurčić, 2008). Poveznicu između škole i društvene sredine čine izvanškolske aktivnosti koje počivaju na sličnim načelima kao i izvannastavne. "Izvanškolske aktivnosti realiziraju određene programe rada i na taj način ostvaruju pedagoški utjecaj na djecu i mlade koji u njima zadovoljavaju svoje potrebe i interese" (Valjan Vukić, 2016: 36). Učenici se tako izvan škole mogu angažirati u umjetničkim školama (glazbenim ili plesnim), školama stranih jezika, sportskim klubovima različitog sadržaja, kulturno-umjetničkim, predmetno-znanstvenim društvima, klubovima mladih tehničara, radionicama i slično (Valjan Vukić, 2016). Izrazito popularne aktivnosti izvan škole su sportske aktivnosti. Osim toga, sviranje se također organizira kao izvanškolska aktivnost, bilo da je riječ o individualnom tečaju sviranja ili grupnom sviranju u orkestru. Različite udruge organiziraju i pjevačke zborove odnosno plesne tečajeve. Previšić (2000) upućuje na problematiku izvanškolskih aktivnosti koje se odvijaju izvaninstitucionalno i često ne odgovaraju odgojnim zadaćama škole. Učenici ih sve više pohađaju jer su izvannastavne aktivnosti u hrvatskim školama često zanemarene, tj. njihova se satnica najčešće svodi na minimum i nestimulativne su za rad učitelja.

3.1. Izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti

Glazbeno (umjetničko) obrazovanje oduvijek je imalo važnu ulogu u odgoju svakog pojedinca. Od davnina se, a naročito od vremena stare Kine i stare Grčke, vjerovalo u odgojne i druge moći glazbe. Glazbeni odgoj shvaćao se kao odgoj putem glazbe (Rojko, 2012). Glazbena je nastava u općeobrazovnom sustavu Republike Hrvatske prepoznata kao bitan element u formiranju glazbenih i općih (generičkih) kompetencija. Učenici u osnovnim školama stječu glazbenu kompetenciju u nastavi Glazbene kulture, a u gimnazijama u nastavi Glazbene umjetnosti (MZO, 2019). Redovna nastava glazbe, tj. nastava Glazbene kulture u osnovnoj školi ostvaruje se putem pjevanja, sviranja, slušanja glazbe, pokreta, plesa te glazbenog stvaralaštva. Osim redovne nastave Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti, koja uključuje i nastavu izvan učionice, učenici polaze i izvannastavne aktivnosti poput pjevačkog zbora, instrumentalnih sastava, orkestra, plesne skupine, folklornog ansambla, skladanja, individualnog sviranja i ostaloga (MZO, 2019). Spomenute aktivnosti treba "planirati i izvoditi prema principima rada karakterističnima za aktivnosti slobodnog vremena koji uključuju vedru, opuštenu, ali ishodišno visoko funkcionalno usmjerenu suradničku i stvaralačku atmosferu u kojoj će učenici, osim zajedničkih, ostvariti i svoja individualna očekivanja, potrebe i potencijale" (Radočaj-Jerković, Milinović i Papa, 2018: 97). U hrvatskim se školama uglavnom izvode izvannastavne glazbene aktivnosti usmjerene na pjevanje (zbornsko, solističko), sviranje (orkestri, instrumentalni sastavi, solistička glazbala, školski bend) i ples (ritmika, folklor). Sve su prisutniji i drukčiji oblici glazbenih aktivnosti bazirani na slušanju glazbe (glazbene slušaonice) te glazbene multimedijske radionice (Radočaj-Jerković, 2017). Šulentić Begić, Begić i Pušić (2020), istražujući koje izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti polaze učenici starije osnovnoškolske dobi, utvrdili su da najviše pohađaju pjevački zbor i ritmiku/ples, podjednako glazbenu školu i tečaj sviranja, a najmanje orkestar. Krnić i Grgat (2016) u svom su istraživanju utvrdili da u osnovnim školama učenici polaze izvannastavne glazbene aktivnosti kao što su: zbor djece nižih razreda, zbor djece viših razreda, dječja vokalna skupina, dramsko-plesna skupina, folklorna skupina, ritmička skupina, blok flauta, orkestar mandolina, orkestar, glazbena radionica i tradicionalna hrvatska glazba. Gergorić (2019) je utvrdila da u Hrvatskoj 35% učenika osnovne škole pohađa izvannastavne glazbene aktivnosti, odnosno 17% učenika polazi izvanškolske glazbene aktivnosti. Autorica smatra da bi škole trebale osigurati vrijeme u rasporedu sati za održavanje izvannastavnih glazbenih aktivnosti, opremiti kabinete instrumentima i ostalom opremom, povećati satnicu izvannastavnih glazbenih aktivnosti, neovisno o tjednom broju sati kojima su učitelji zaduženi u redovnoj nastavi te na temelju iskazanih interesa učenika osigurati potreban broj sati za održavanje izvannastav-

nih glazbenih aktivnosti. Također, autorica ističe da bi učiteljima trebalo omogućiti odgovarajuće stručno usavršavanje za stjecanje potrebnih pedagoških i didaktičkih kompetencija za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti. I Ma (2019) sugerira da bi učitelje trebalo osposobiti za vođenje izvannastavnih aktivnosti koje se odnose na individualno sviranje instrumenta i sviranje u sastavu, solo pjevanje i pjevanje u zboru, ples i vođenje plesnih skupina, organiziranje i vođenje proba te druge aspekte stručnih znanja i vještina. Naime, rad u izvannastavnim, pa tako i u aktivnostima izvan škole, razlikuje se od redovne nastave u organizaciji, metodi i obliku rada te sadržajima koji trebaju značajnije odgovarati interesima učenika (Previšić, 1985). Te aktivnosti pridonose širenju učenikovih horizonata te se izravno povezuju sa sadržajima redovne nastave glazbe (Vidulin-Orbanić, 2008).

Izvannastavne glazbene aktivnosti imaju presudnu ulogu u oblikovanju stavova prema glazbi u kasnijem životu pojedinca. Škola je u jedinstvenom položaju stvoriti čvrste temelje za cjeloživotno bavljenje glazbom (Kaiserman i dr., 2006), odnosno izvannastavne glazbene aktivnosti trebaju biti usmjerene i na stjecanje glazbenog ukusa (Pitts, 2008). Glazbeno obrazovanje s estetskim doživljajem važan je dio kvalitetnog obrazovanja. Također, ono ima veliku ulogu u poboljšanju inteligencije, njegovanju osjećaja, razvijanju mašte i kreativnosti. Glazbeno obrazovanje, kao dio osnovnog obrazovanja, tijekom je godina napredovalo, ali još postoje mnogi problemi zbog neprilagođavanja promjenama u društvu 21. stoljeća. Stoga, suočavanje s potrebama za promjenama u glazbenom obrazovanju postalo je važnim pitanjem za nastavnike glazbe (Xu, 2017). Djeca i mladi u svoje su slobodno vrijeme ponajprije izloženi utjecaju medija i industrije zabave te se stoga opće-obrazovnoj školi nameću zahtjevi za uspostavljanjem suvremenog pristupa poučavanju i učenju. Nastava Glazbene kulture i izvannastavne glazbene aktivnosti mogu bitno utjecati na formiranje glazbene kulture, glazbenog ukusa i glazbenih preferencija osnovnoškolaca. Nastava glazbe također je bitan čimbenik u razvijanju ljubavi prema glazbi i razvijanju trajne potrebe za glazbom, bilo da je riječ samo o slušanju ili o aktivnom bavljenju glazbom (Šulentić Begić, 2018). Izvannastavne aktivnosti dio su svakodnevnog života učenika i imaju pozitivne učinke na njihov život poboljšanjem ponašanja, školskih postignuća, završetka škole, uspješnosti kao odraslih osoba, tj. povezane su s društvenim i akademskim uspjehom (Singh i Mishra, 2013). Djeca uključena u izvannastavne glazbene aktivnosti prilagodljivija su, lakše se izražavaju i bolje emocionalno razumiju druge osobe, tj. sudjelovanje osnovnoškolske djece u izvannastavnim glazbenim aktivnostima promiče njihov društveni uspjeh, potiče osjećaj predanosti nekom cilju, razvija društvene vještine, jača pamćenje, unapređuje kreativne i kognitivne vještine, potiče maštu i povećava emocionalno razumijevanje (Kuimova i Syomchin, 2016). Također, glazbene aktivnosti pridonose boljem školskom uspjehu, iskrenosti, otvorenosti, ambicioznosti,

boljem razumijevanju glazbe te osobnom izražavanju (Hille i Schupp, 2015; Me-
nard, 2015). Brown (1980) je u svom istraživanju utvrdio da sviranje u orkestru kao
izvannastavnoj aktivnosti pobuđuje u učenicima osjećaj ostvarenosti, uvažavanja,
discipline, zadovoljstva, uključenosti i odgovornosti. I u istraživanju Küçük (2011)
pokazalo se da je samopouzdanje učenika koji su bili uključeni u školski orkestar
znatno više u odnosu na samopouzdanje učenika koji nisu bili uključeni u takvu
glazbenu aktivnost. Sudjelovanje učenika u osnovnoškolskim izvannastavnim
glazbenim aktivnostima, osobito sviranju, osim na veće samopouzdanje, utječe i
na bolje samoizražavanje (Küçük, 2011).

U gradskim sredinama dostupnije su i često popularnije izvanškolske glazbe-
ne aktivnosti. Razlog tomu jest činjenica da su izvanškolske glazbene aktivnosti
lakše za polazanje, jer si učenici, u dogovoru s roditeljima, organiziraju vrijeme
nakon škole, bez dodatnog napora u organizaciji slobodnog vremena. No, postoji
i određena diskriminacija jer se polazanje istih plaća, što djecu roditelja slabije
financijske moći dovodi u nepovoljan položaj. Lokalna zajednica vrlo rijetko i u
malim iznosima podržava sufinanciranje ustanova koje organiziraju takve aktiv-
nosti. Za izvanškolske aktivnosti potrebno je dodatno novčano ulaganje, plaćanje
participacije ili školarine, što je jedan od mogućih razloga zbog kojih učenici iz ma-
njih mjesta, osim daljine kluba, udruge, glazbene ili plesne škole, ne polaze takve
aktivnosti (Šulentić Begić, Begić i Grundler, 2016). Isto ističe i Rački (2016) i navodi
da ako izvanškolske aktivnosti nisu besplatne, tada nisu dostupne svoj djeci, što
nužno rezultira selektivnim pristupom samo neke djece pojedinim oblicima kreativ-
nih aktivnosti. U tom slučaju socioekonomski status roditelja postaje ključnim čim-
benikom za uključivanje djece u izvanškolske aktivnosti (Dumais, 2006). I Denny
(2007) je utvrdila da obitelji s nižim primanjima imaju poteškoća s pružanjem glaz-
benih aktivnosti svojoj djeci te sugerira ulaganje više novca u glazbeno obrazo-
vanje kako bi i djeca slabijega socioekonomskog statusa imala priliku naučiti npr.
svirati. Frakes (1984, prema Tipps, 2003) je utvrdio da mnogo učenika odustaje od
izvanškolske glazbene aktivnosti tijekom srednje škole, odnosno da više odustaju
od pjevačkog zbora nego od sviranja. Kao razlog većeg odustajanja od zbora vidi
u tome što dječaci u toj dobi mutiraju pa su nesigurni u svoje pjevačke sposobno-
sti. Za sviranje je, pak, potrebno dodatno financijsko ulaganje od strane obitelji za
kupnju instrumenta pa će zbog toga biti podržavani od obitelji i teže odustati od
sviranja. Pitts (2011) zaključuje da izvannastavne glazbene aktivnosti, kao što su
orkestri, pjevački zborovi i plesne skupine mogu biti temelj za daljnje sudjelovanje
u glazbenim aktivnostima u odrasloj dobi.

Slobodno vrijeme kao područje istraživanja i promišljanja dio je različitih novijih
socioloških teorija. Jedna od njih je i sociološka teorija slobodnog vremena Kena
Robertsa. Spomenuta je teorija povezana s pitanjem "slobode", odnosno vremena

koje osoba provodi u aktivnostima koje je slobodno i samostalno izabrala te u njima ne postoji element obveze (Baštijan i dr., 2012). Prema teoriji slobodnog vremena Kena Robertsa, ljudi odabiru one aktivnosti koje se uklapaju u njihov osobni svjetonazor i životni stil te na odabir tih aktivnosti utječu dob, spol, klasna pripadnost, bračni status te izobrazba (Farkaš, 2014). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, pa tako i one koje se odnose na područje glazbe, učenici biraju prema vlastitim interesima te se spomenute aktivnosti mogu promatrati kroz prizmu sociološke teorije slobodnog vremena. Ta je teorija, prilagođena dobi ispitanika, bila polazište za osmišljavanje hipoteza koje slijede u okviru istraživačkog dijela ovoga rada. Također, na ovo je istraživanje utjecala i Bourdieuova teorija društvene i kulturne reprodukcije. Prema toj teoriji, tijekom procesa socijalizacije djeteta kulturni ukus roditelja određuje kulturne preferencije djeteta, odnosno zanimanje za obrazovni program koji školstvo nudi (Krolo, Marčelić i Tonković, 2016).

4. OPIS ISTRAŽIVANJA

4.1. Istraživački cilj i hipoteze

Cilj istraživanja bio je utvrditi u kojoj su mjeri izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti zastupljene među učenicima starije školske dobi u osnovnim školama na području Osječko-baranjske županije i utječu li lokacija škole i druge sociodemografske varijable na pohađanje glazbenih aktivnosti. Istraživanje je polazilo od sljedećih hipoteza:

H1a: *Postoji statistički značajna razlika u pohađanju izvannastavnih glazbenih aktivnosti između učenika gradske i učenika prigradske škole.*

H1b: *Postoji statistički značajna razlika u pohađanju izvanškolskih glazbenih aktivnosti između učenika gradske i učenika prigradske škole.*

H2a: *Postoji statistički značajna povezanost sociodemografskih varijabla (spol i razred učenika, bavljenje njihovih roditelja glazbom) i pohađanja izvannastavnih glazbenih aktivnosti.*

H2b: *Postoji statistički značajna povezanost sociodemografskih varijabla (spol i razred učenika, bavljenje njihovih roditelja glazbom) i pohađanja izvanškolskih glazbenih aktivnosti.*

S obzirom na ranija istraživanja (Raboteg-Šarić, Sakoman i Brajša-Žganec, 2002; Frakes, 1984 prema Tipps, 2003; Boneta i dr., 2017; Gergorić, 2019), kao i na Bourdieuovu teoriju društvene i kulturne reprodukcije te sociološku teoriju slobodnog vremena Kena Robertsa, hipoteze su temeljene na pretpostavkama da mjesto

stanovanja, razred i spol učenika te roditeljski kulturni kapital utječu na glazbeni kulturni kapital djece, tj. učenika.

4.2. Uzorak i postupak prikupljanja podataka

Istraživanje se odvijalo tijekom 2018. godine i obuhvatilo je 510 ispitanika, odnosno učenika od četvrtog do osmog razreda osnovne škole (uzorak je detaljnije opisan u Tablici 1). Istraživanje je provedeno postupkom anketiranja na prigodnom uzorku u dvjema općeobrazovnim osnovnim školama Osječko-baranjske županije te je obuhvatilo učenike jedne prigradske i jedne gradske škole. U skladu s etičkim kodeksom istraživanja (Ajduković i Kolesarić, 2003), tražena je i dobivena pismena suglasnost roditelja. Ispunjavanje anketnog upitnika trajalo je 10 - 15 minuta. Anketiranje su proveli učitelji Glazbene kulture u okviru redovne nastave glazbe. Učitelji koji su provodili istraživanje dobili su upute od autora za provođenje ankete. Istraživanje su financirali autori.

Kao što se može vidjeti iz Tablice 1, u istraživanju je sveukupno sudjelovalo 510 učenika od 4. do 8. razreda obiju škola, od kojih 262 dječaka (51,4%) i 248 djevojčica (48,6%). S obzirom na školu koju pohađaju, raspodjela ispitanika bila je sljedeća: sudjelovalo je 217 učenika gradske škole i 293 učenika prigradske škole. Najviše je bilo učenika šestih (122), a najmanje sedmih razreda (88).

Tablica 1. Opis uzorka učenika

škola		gradska (N = 217)	prigradska (N = 293)	ukupno (N = 510)
spol	muški	115 (43,9%)	147 (56,1%)	262
	ženski	102 (41,1%)	146 (58,9%)	248
	ukupno	217 (42,5%)	293 (57,5%)	510
razred	četvrti	39 (39,4%)	60 (60,6%)	99
	peti	63 (51,6%)	59 (48,4%)	122
	šesti	35 (35,4%)	64 (64,6%)	99
	sedmi	41 (46,6%)	47 (53,4%)	88
	osmi	39 (38,2%)	63 (61,8%)	102
	ukupno	217 (42,5%)	293 (57,5%)	510

4.3. Instrumenti i statistički postupak

Anonimni anketni upitnik koji su učenici ispunili sastojao se od pitanja i tvrdnji kojima su se htjela doznati sociodemografska obilježja ispitanika (spol, razred, područje na kojem se škola nalazi). Ujedno, htjelo se doznati koje izvannastavne/izvanškolske glazbene aktivnosti učenici polaze, kao i uključenost njihovih roditelja u glazbene aktivnosti.

Instrumentom koji je mjerio uključenost učenika u izvannastavne glazbene aktivnosti ispitano je koje aktivnosti učenici polaze u školi. Ponuđeni su odgovori bili dihotomnog karaktera (*da/ne*). Instrument se sastojao od pet čestica zatvorenog tipa: pohađanje izvannastavne glazbene aktivnosti, pohađanje školskog zbora, pohađanje školskog orkestra, pohađanje ritmike/plesa, pohađanje neke druge školske glazbene aktivnosti. Pohađanje izvannastavnih glazbenih aktivnosti tretirano je kao zavisna varijabla u ovom istraživanju. Ujedno, isti je instrument sadržavao dvije čestice otvorenog tipa kojima se željelo doznati koje instrumente učenici sviraju u školskom orkestru, tj. koju drugu školsku glazbenu aktivnost polaze.

Instrumentom koji je mjerio uključenost učenika u izvanškolske glazbene aktivnosti ispitano je koje aktivnosti učenici polaze izvan škole. Ponuđeni su odgovori bili dihotomnog karaktera (*da/ne*). Instrument se sastojao od sedam čestica zatvorenog tipa: pohađanje izvanškolske glazbene aktivnosti, pohađanje glazbene škole, pohađanje tečaja sviranja/privatnih sati sviranja, pohađanje ritmike/plesa, pohađanje plesa u folklornom društvu, pohađanje sviranja u folklornom društvu, pohađanje neke druge izvanškolske glazbene aktivnosti. Pohađanje izvanškolskih glazbenih aktivnosti također je tretirano kao zavisna varijabla. Osim toga, u okviru istog instrumenta nalazile su se tri čestice otvorenog tipa kojima se željelo doznati koje instrumente učenici sviraju u glazbenoj školi, na tečajevima/privatnim satima sviranja i u folklornom društvu.

I konačno, dvjema se česticama željelo doznati bave li se aktivno glazbom roditelji učenika (ponuđeni odgovori bili su *da/ne*) i na koji način (ponuđeni odgovori bili su: pjevanje u pjevačkom zboru, plesanje u folklornom društvu, sviranje u folklornom društvu, pjevanje u folklornom društvu, sviranje u slobodno vrijeme, nešto drugo). Roditeljsko bavljenje glazbom tretirano je kao nezavisna varijabla.

Anketni je upitnik sveukupno sadržavao 23 varijable, a uz prikazane instrumente uključenosti učenika u izvannastavne glazbene aktivnosti, uključenosti učenika u izvanškolske glazbene aktivnosti i aktivnog bavljenja glazbom roditelja učenika ispitivani su i učenički razlozi polazanja odnosno nepolazanja glazbene aktivnosti u školi ili izvan nje, koji nisu uključeni u analize predstavljene u ovom radu.

Za obradu kvantitativnih podataka korišten je hi-kvadrat test s ciljem utvrđivanja mogućih statistički značajnih povezanosti između polazanja različitih izvanna-

stavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti i sociodemografskih podataka. Ujedno je provedena Bonferronijeva korekcija zbog povećanog rizika od pogreške tipa I, odnosno lažno pozitivnih nalaza zbog nekontroliranja doprinosa drugih relevantnih nezavisnih varijabli. S obzirom na to da su izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti sukcesivno testirane na 5% rizika s obzirom na četiri varijable (škola, spol, razred i roditelji), za svako je pojedino testiranje korištena granična p-vrijednost 0,0125 (0,05/4), umjesto 0,05. Kvantitativni podatci obrađeni su računalnim programom SPSS.

5. REZULTATI I RASPRAVA

5.1. Zastupljenost izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti

Na početku upitnika od učenika se htjelo doznati polaze li neku izvannastavnu glazbenu aktivnost. Od ukupnog broja učenika (N = 510) 171 učenik (33,5%) izjasnio se kako pohađa takvu aktivnost dok je njih 339 (66,5%) odgovorilo negativno.

Na sljedeće pitanje *Pohađaš li školski pjevački zbor?* svaki deseti učenik (10,1%) gradske škole odgovorio je potvrdno, dok se jednako izjasnila petina učenika (18,4%) prigradske škole. Sveukupno gledajući, u objema školama pjevački zbor pohađa 14,9% učenika (Tablica 2). Iako ovo istraživanje to nije pokazalo, školski pjevački zbor najprisutnija je glazbena izvannastavna aktivnost u hrvatskim školama, što potvrđuju istraživanja (Vidulin-Orbanić, 2008; Pejić Papak, 2011; Radočaj-Jerković 2016; Krnić i Grgat, 2016; Vidulin, 2016; Gergorić, 2019). Prednosti, tj. razlozi zbog kojih je ovakav način provođenja slobodnog vremena u velikoj mjeri prisutan u školama, su sljedeće: odgojno i stupnjevito djelovanje učenika različitih glazbenih mogućnosti te financijska ekonomičnost jer ne zahtijeva materijalne uvjete kao u slučaju grupnoga instrumentalnog muziciranja (Radočaj-Jerković, 2017). Šulentić Begić (2010) ističe kako je unazad nekoliko godina primjetan pad zanimanja učenika za pohađanje aktivnosti pjevačkog zbora. Često je uzrok tomu loša ili gotovo nemoguća organizacija rasporeda u skladu s učenikovim ostalim obvezama unutar i izvan škole.

Pohađaš li ili si pohađao/pohađala ritmiku i ples u školi? glasilo je sljedeće pitanje. U gradskoj osnovnoj školi pohađa ili je pohađao takvu vrstu glazbene aktivnosti svaki peti učenik (18,4%), dok je četvrtina učenika (25,6%) u prigradskoj osnovnoj školi odgovorila potvrdno na postavljeno pitanje. Gledajući obje škole, 22,5% pohađa ili je pohađalo ritmiku ili ples kao izvannastavnu aktivnost (Tablica 2). U istraživanju Gergorić (2019) plesna grupa zastupljena je u Republici Hrvatskoj s 2,88%, dok je u našem istraživanju vidljivo kako je ritmika/ples jedna od

popularnijih izvannastavnih aktivnosti u gradskoj i u prigradskoj osnovnoj školi. Zbog velike zainteresiranosti učenika za te aktivnosti valjalo bi poraditi na kvaliteti plesnih izvannastavnih aktivnosti.

Tablica 2. Pohađanje izvannastavnih glazbenih aktivnosti

škola	pohađanje zbora (N = 510)		pohađanje ritmike/plesa (N = 510)	
	da	ne	da	ne
predgrađe	54 (18,4%)	239 (81,6%)	75 (25,6%)	218 (74,4%)
grad	22 (10,1%)	195 (89,9%)	40 (18,4%)	177 (81,6%)
ukupno	76 (14,9%)	434 (85,1%)	115 (22,5%)	395 (77,5%)

Sljedeće pitanje u anketnom upitniku glasilo je *Sviraš li u školskom orkestru?* Od ukupnog broja ispitanika nijedan na to pitanje nije odgovorio potvrdno. Shodno tomu, na sljedeće pitanje *Ako si na prethodno pitanje odgovorio/odgovorila DA, navedi koji instrument sviraš u orkestru (naziv instrumenta)*, nije bilo nijednog odgovora. Razlog tomu je što ta vrsta izvannastavne aktivnosti ne postoji u školama u kojima je provedeno istraživanje. Da je orkestar vrlo slabo prisutan u osnovnim školama Hrvatske, pokazalo je i istraživanje Gergorić (2019) prema kojem je orkestar prisutan u samo 2,83% hrvatskih osnovnih škola. Često je tomu uzrok financijska nemogućnost škole za nabavku instrumenata. Posljedica modernog doba udaljavanje je od osjećaja pripadanja zajednici (Co-operatives UK i Red Cross, 2016). Grupnim muziciranjem učenici razvijaju osim glazbenih sposobnosti i socijalne vještine te bi školama trebalo biti u cilju uvođenje većeg broja grupnih instrumentalnih aktivnosti. Istog je mišljenja Hallam (2010) koja je utvrdila da sviranje u orkestru pridonosi uživanju u glazbi, razvoju socijalnih vještina, osposobljavanju za rad u timu, osjećaju postignuća, samopouzdanja i samodiscipline te stjecanju motoričke koordinacije.

Pitanjem *Pohađaš li u školi neku drugu glazbenu aktivnost?* željelo se doznati u kojoj mjeri i koju vrstu izvannastavne glazbene aktivnosti učenici polaze. U gradskoj školi navedene su dvije glazbene aktivnosti: *glazbena radionica* i *bend*. Da pohađa glazbenu radionicu ili bend izjasnio se svaki jedanaesti učenik (8,8%), što pokazuje veću uključenost učenika tih dviju škola u odnosu na prosjek uključenosti u Republici Hrvatskoj, jer na prostoru cijele države instrumentalna grupa zastupljena je s 3,00%, dok je glazbena radionica zastupljena sa samo 1,18% (Gergorić, 2019). U prigradskoj školi nije zabilježena nijedna druga aktivnost kao mogućnost polaznja ili odabira izvannastavnih aktivnosti. Stoga bi škole trebale biti otvorenije

u vidu osmišljavanja programa i izbora izvannastavnih glazbenih, ali i drugih aktivnosti. Potrebno je prilagoditi aktivnosti učenikovim potrebama i preferencijama jer se samo inventivno smišljenim aktivnostima razvija bolji, kvalitetniji i svestraniji čovjek. Također, cjelokupno bi društvo trebalo omogućiti poticajnu obrazovnu sredinu za konstruktivno i pedagoški osmišljeno korištenje slobodnog vremena koje podrazumijeva izgradnju sportskih terena, izgradnju sportskih dvorana, uređenje parkova, plaža, šetališta, organiziranje sportskih društava i klubova te organiziranje sportskih natjecanja (Matijević, 2016).

Prvim pitanjem koje se odnosilo na izvanškolske glazbene aktivnosti htjelo se doznati pohađaju li učenici takvu aktivnost. Potvrдно su odgovorila 192 učenika (37,5%), a negativno se izjasnilo 318 učenika (62,4%). Sljedeće je pitanje glasilo *Pohađaš li ili si pohađao(la) glazbenu školu?* Kao što je vidljivo iz Tablice 3, malo manje od desetine učenika (8,5%) prigradske škole polazilo je tu izvanškolsku aktivnost. Kad je riječ o učenicima gradske škole, svaki je osmi (12,4%) odgovorio potvrдно. Unatoč mogućem problemu, tj. udaljenosti glazbene škole od mjesta stanovanja učenika prigradske škole, učenici u podjednakom broju, u usporedbi s učenicima iz grada, pohađaju tu vrstu izvanškolske glazbene aktivnosti. S obzirom na instrument, najviše učenika koji pohađaju glazbenu školu svira ili je sviralo klavir (38,5%), zatim gitaru (30,8%), a najmanje obou i harmoniku (po jedan učenik) (Tablica 5).

Sljedeće pitanje na koje su učenici trebali odgovoriti glasilo je *Pohađaš li ili si pohađao tečaj sviranja ili privatne sate sviranja izvan škole?* Kao što je vidljivo iz Tablice 3, svaki sedmi učenik (15,0%) prigradske škole polazi ili je polazio neki oblik tečaja sviranja instrumenta izvan škole. U gotovo istom postotku (15,7%) potvrдно su se izjasnili učenici gradske škole. Shodno tomu, u jednakom broju učenici iz prigradske škole i gradske škole polaze sviranje instrumenta kao izvanškolsku aktivnost. Analizirani su i odgovori s obzirom na instrument koji učenici sviraju u tečajnoj nastavi izvan škole (Tablica 5). Rezultati pokazuju kako su i u tečajnoj nastavi najomiljeniji instrumenti klavir i gitara, slijedi tamburica te bubnjevi. Razlog popularnosti tih instrumenata također je prisutnost tih instrumenata u medijima.

Sljedeća tri pitanja glasila su: *Pohađaš li ili si pohađao ritmiku ili ples izvan škole?*, *Plešeš li u folklornom društvu?*, *Sviraš li u folklornom društvu?* Iz Tablice 4 možemo vidjeti kako četvrtina (22,4%) učenika polazi ili je polazio ples ili ritmiku. Nasuprot tomu, svaki trideseti ispitanik (3,1%) polazi ili je polazio folklorni ples, a samo 1,4% sviranje u folklornom društvu. Vidljivo je da su plesne/ritmičke skupine izvan škole, koje se prema sadržaju dijele na društvene plesove i ritmičku gimnastiku, zastupljenija aktivnost od narodnih plesova zavičaja te sviranja u folklornom društvu. Naime, nedovoljna uključenost učenika u folklorne ansamble mogla bi rezultirati zanemarivanjem kulturnih običaja naroda na području Osječko-baranjske

ske županije, te u skladu s time, umanjiti prihvaćanje, razumijevanje i poštovanje bez predrasuda prema bilo kojoj različitosti među kulturama. Svih sedam učenika, koji su se izjasnili kako sviraju, naveli su tamburicu kao instrument (Tablica 5). S obzirom na područje, odnosno regiju u kojoj se ispitivani učenici nalaze, tj. Osječko-baranjsku županiju, prisutnost tamburice, narodnoga tržačkog glazbala kao instrumenta u folklornoj/narodnoj glazbi sasvim je opravdana. Tamburica je najpopularnije i medijski eksponirano narodno glazbalo današnjice na području Slavonije, ali i šire, stoga je jasna i njezina popularnost u obliku aktivnog sviranja u folklornom društvu kod učenika osnovnih škola.

Tablica 3. Pohađanje izvanškolskih glazbenih aktivnosti (glazbena škola i tečaj sviranja)

škola	pohađanje glazbene škole (N = 510)		pohađanje tečaja sviranja (N = 510)	
	da	ne	da	ne
predgrađe	25 (8,5%)	268 (91,5%)	44 (15,0%)	72 (24,6%)
grad	27 (12,4%)	190 (87,6%)	34 (15,7%)	65 (30,0%)
ukupno	52 (10,2%)	458 (89,8%)	78 (15,3%)	137 (26,9%)

Tablica 4. Pohađanje izvanškolskih glazbenih aktivnosti (ples/ritmika, folklorni ples, folklorno sviranje)

škola	pohađanje plesa/ ritmike (N = 510)		pohađanje folklornog plesa (N = 510)		pohađanje folklornog sviranja (N = 510)	
	da	ne	da	ne	da	ne
predgrađe	63 (21,5%)	230 (78,5%)	7 (2,4%)	286 (97,6%)	2 (0,7%)	291 (99,3%)
grad	51 (23,5%)	166 (76,5%)	9 (4,1%)	208 (95,9%)	5 (2,3%)	212 (97,7%)
ukupno	114 (22,4%)	396 (77,6%)	16 (3,1%)	494 (96,9%)	7 (1,4%)	503 (98,6%)

U nastavku slijedi prikaz zastupljenosti instrumenata koje učenici sviraju u glazbenoj školi, odnosno u tečajnoj nastavi (Tablica 5).

Tablica 5. Instrument u glazbenoj školi, tečajnoj nastavi i folklornom društvu

instrument	učenici glazbene škole (N = 52)	učenici koji polaze tečaj sviranja (N = 78)	učenici koji sviraju u folklornom društvu (N = 7)
gitara	16 (30,8%)	24 (30,8%)	-
harmonika	1 (1,9%)	1 (1,3%)	-
klavir	20 (38,5%)	26 (33,3%)	-
oboa	1 (1,9%)	-	-
tambura	10 (19,2%)	17 (21,8%)	7 (100%)
violina	4 (7,7%)	1 (1,3%)	-
bubnjevi	-	7 (9%)	-
flauta	-	1 (1,3%)	-
ukulele	-	1 (1,3%)	-
ukupno	52 (100%)	78 (100%)	7 (100%)

U nastavku upitnika učenici su se trebali izjasniti pohađaju li neku drugu izvanškolsku glazbenu aktivnost koja nije bila navedena u prethodnim pitanjima. Sveukupno gledajući obje škole, 21 učenik je izjavio da pohađa neku drugu izvanškolsku glazbenu aktivnost. Od toga je bilo 15 učenika iz prigradske škole i šest iz gradske. Od ostalih izvanškolskih glazbenih aktivnosti koje pohađaju, učenici su u najvećem broju (N = 13) naveli crkveni pjevački zbor.

Na kraju upitnika željelo se doznati bave li se aktivno glazbom roditelji učenika i na koji način (pjevanje u pjevačkom zboru, plesanje u folklornom društvu, sviranje u folklornom društvu, pjevanje u folklornom društvu, sviranje u slobodno vrijeme, nešto drugo). Od ukupno 510 roditelja njih se nešto manje od desetine (8,8%) bavi glazbom. Najveći broj roditelja ili pjeva u zboru (N = 23) ili svira u slobodno vrijeme (N = 24). Rezultati upućuju na malu zastupljenost aktivnog bavljenja roditelja glazbenim aktivnostima u slobodno vrijeme.

5.2. Razlike između učenika prigradske i gradske škole u pohađanju izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti

S ciljem provjere hipoteza H1a koja je glasila *Postoji statistički značajna razlika u pohađanju izvannastavnih glazbenih aktivnosti između učenika gradske i učenika prigradske škole* i H1b koja je glasila *Postoji statistički značajna razlika u pohađanja*

nju izvanškolskih glazbenih aktivnosti između učenika gradske i učenika prigradske škole uspoređeni su dobiveni rezultati s obzirom na lokaciju škole koju učenici polaze (Tablice 6 i 7).

Tablica 6. Usporedba učenika prigradske i gradske škole s obzirom na pohađanje izvannastavnih glazbenih aktivnosti

izvannastavne glazbene aktivnosti	škola		χ^2	Cramerov V	p^*
	predgrađe (N = 293)	grad (N = 217)			
da	109 (37,2%)	62 (28,6%)	4,17	0,090	0,041
ne	184 (62,8%)	155 (71,4%)			

*Značajnost određena na $p < 0,0125$ zbog Bonferronijeve korekcije.

Tablica 7. Usporedba učenika prigradske i gradske škole s obzirom na pohađanje izvanškolskih glazbenih aktivnosti

izvanškolske glazbene aktivnosti	škola		χ^2	Cramerov V	p^*
	predgrađe (N = 293)	grad (N = 217)			
da	102 (34,8%)	90 (41,5%)	2,36	0,068	0,125
ne	191 (65,2%)	127 (58,5%)			

*Značajnost određena na $p < 0,0125$ zbog Bonferronijeve korekcije.

Iz Tablice 6 vidljivo je kako nešto više od trećine učenika prigradske škole (37,2%) i nešto više od četvrtine učenika gradske škole (28,6%) polazi neku od izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Hi-kvadrat testom nije utvrđena statistička značajna razlika u polaženju izvannastavnih glazbenih aktivnosti između učenika dviju škola ($\chi^2 = 4,17$; $p = 0,041$). Ujedno, trećina (34,8%) učenika škole u predgrađu polazi izvanškolsku glazbenu aktivnost, a 41,5% učenika gradske škole polazi istu (Tablica 7). I u ovom slučaju nije utvrđena statistička značajna razlika ($\chi^2 = 2,36$; $p = 0,125$).

S obzirom na dobivene rezultate, nije prihvaćena hipoteza H1a *Postoji statistički značajna razlika u pohađanju izvannastavnih glazbenih aktivnosti između učenika gradske i učenika prigradske škole*. Hipoteza H1b *Postoji statistički značajna*

razlika u pohađanju izvanškolskih glazbenih aktivnosti između učenika gradske i učenika prigradске škole također nije prihvaćena.

5.3. Veze sociodemografskih varijabli i pohađanja izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti

Nadalje, s ciljem provjere hipoteze H2a *Postoji statistički značajna povezanost sociodemografskih varijabla (spol i razred učenika, bavljenje njihovih roditelja glazbom) i pohađanja izvannastavnih glazbenih aktivnosti* i hipoteze H2b *Postoji statistički značajna povezanost sociodemografskih varijabla (spol i razred učenika, bavljenje njihovih roditelja glazbom) i pohađanja izvanškolskih glazbenih aktivnosti* uspoređeni su dobiveni rezultati (Tablice 8 i 9). Kao što je vidljivo iz Tablica 8 i 9, znatno veći broj djevojčica pohađa različite izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti u odnosu na dječake. Hi-kvadrat testom utvrđena je statistički značajna razlika između djevojčica i dječaka u polaženju izvannastavnih glazbenih aktivnosti ($\chi^2 = 105,94$; Cramerov $V = 0,456$; $p < 0,001$). Također, statistički značajna razlika utvrđena je i s obzirom na polaženje izvanškolskih glazbenih aktivnosti ($\chi^2 = 40,11$; Cramerov $V = 0,280$; $p < 0,001$).

Rezultati su u skladu s nekim prijašnjim istraživanjima. Tako, prema Raboteg-Šarić i dr. (2002), djevojke su u adolescentsko doba podložnije polaženju kreativnih aktivnosti i shodno tomu u većem broju polaze izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti.

Tablica 8. Usporedba učenika prema spolu s obzirom na pohađanje izvannastavnih glazbenih aktivnosti

izvannastavne glazbene aktivnosti	spol		χ^2	Cramerov V	p^*
	ženski (N = 248)	muški (N = 262)			
da	138 (56,0%)	33 (12,6%)	105,94	0,456	0,000
ne	110 (44,0%)	229 (87,4%)			

*Značajnost određena na $p < 0,0125$ zbog Bonferronijeve korekcije.

Tablica 9. Usporedba učenika prema spolu s obzirom na pohađanje izvanškolskih glazbenih aktivnosti

izvanškolske glazbene aktivnosti	spol		χ^2	Cramerov V	p^*
	ženski (N = 248)	muški (N = 262)			
da	128 (51,6%)	64 (24,4%)	40,11	0,280	0,000
ne	120 (48,4%)	128 (75,6%)			

*Značajnost određena na $p < 0,0125$ zbog Bonferronijeve korekcije.

Kao što je vidljivo iz Tablice 10, nije utvrđena statistički značajna razlika u polaženju izvannastavnih glazbenih aktivnosti s obzirom na razred učenika ($\chi^2 = 9,85$; $p = 0,043$). Ujedno, utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na izvanškolske glazbene aktivnosti ($\chi^2 = 14,48$; Cramerov $V = 0,168$; $p = 0,006$). Naime, izvanškolske glazbene aktivnosti u većoj mjeri polaze učenici četvrtih, petih i šestih razreda nego sedmih i osmih. Pretpostavljamo kako su učenici u adolescentsko doba podložniji pohađanju popularnih, neglazbenih (npr. sportskih) izvanškolskih aktivnosti kojima se njihovi vršnjaci bave kako bi se lakše uklopili u društvo. Rezultati upućuju na potrebu većeg zalaganja učitelja i roditelja u tom periodu učenikova odrastanja kako bi se više zainteresirali za glazbene aktivnosti.

Tablica 10. Usporedba učenika prema razredu s obzirom na pohađanje izvannastavnih glazbenih aktivnosti

razred	izvannastavne glazbene aktivnosti		χ^2	Cramerov V	p^*
	da	ne			
četvrti (N = 99)	33 (33,3%)	66 (66,7%)	9,85	0,139	0,043
peti (N = 122)	46 (37,7%)	76 (62,3%)			
šesti (N = 99)	42 (42,4%)	57 (57,6%)			
sedmi (N = 88)	20 (22,7%)	68 (77,3%)			
osmi (N = 102)	30 (29,4%)	72 (70,6%)			
ukupno	171 (33,5%)	339 (66,5%)			

*Značajnost određena na $p < 0,0125$ zbog Bonferronijeve korekcije.

Tablica 11. Usporedba učenika prema razredu s obzirom na pohađanje izvanškolskih glazbenih aktivnosti

razred	izvanškolske glazbene aktivnosti		χ^2	Cramerov V	p^*
	da	ne			
četvrti (N = 99)	37 (37,4%)	62 (62,6%)	14,48	0,168	0,006
peti (N = 122)	55 (45,1%)	67 (54,9%)			
šesti (N = 99)	46 (46,5%)	53 (53,5%)			
sedmi (N = 88)	29 (33,0%)	59 (67,0%)			
osmi (N = 102)	25 (24,5%)	77 (75,5%)			
ukupno	192 (37,6%)	318 (62,4%)			

*Značajnost određena na $p < 0,0125$ zbog Bonferronijeve korekcije.

Nadalje, od učenika se htjelo doznati utječe li aktivno bavljenje roditelja glazbom na pohađanje izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti učenika. Iz Tablice 12 vidljivo je kako 55,6% učenika, čiji se roditelji bave glazbom, pohađa neku izvannastavnu glazbenu aktivnost dok učenici čiji roditelji se ne bave glazbom to čine u znatno manjem postotku (31,4%). Očekivano, hi-kvadrat testom utvrđena je statistički značajna razlika ($\chi^2 = 10,74$; Cramerov $V = 0,145$; $p = 0,001$).

Tablica 12. Polaženje izvannastavnih glazbenih aktivnosti s obzirom na bavljenje roditelja glazbom

bavljenje roditelja glazbom	izvannastavne glazbene aktivnosti učenika		χ^2	Cramerov V	p^*
	da	ne			
da	45 (8,8%)	25 (55,6%)	10,74	0,145	0,001
ne	465 (91,2%)	319 (68,6%)			
ukupno	510 (100%)	339 (66,5%)			

*Značajnost određena na $p < 0,0125$ zbog Bonferronijeve korekcije.

Još je veća razlika u broju učenika (71,1%) uključenih u izvanškolske glazbene aktivnosti (Tablica 13) čiji roditelji se aktivno bave glazbom od onih (34,4%) čiji roditelji se ne bave. I u ovom slučaju, potpuno razumljivo, uočena je statistički značajna razlika ($\chi^2 = 23,55$; Cramerov $V = 0,215$; $p < 0,001$).

Tablica 13. Polaženje izvanškolskih glazbenih aktivnosti s obzirom na bavljenje roditelja glazbom

bavljenje roditelja glazbom	izvanškolske glazbene aktivnosti učenika		χ^2	Cramerov V	p^*
	da	ne			
da	45 (8,8%)	32 (71,1%)	13 (28,9%)		
ne	465 (91,2%)	160 (34,4%)	305 (65,6%)	23,55	0,215
ukupno	510 (100%)	192 (37,6%)	318 (62,4%)		0,000

*Značajnost određena na $p < 0,0125$ zbog Bonferronijeve korekcije.

Dakle, aktivno bavljenje roditelja glazbom itekako utječe na pohađanje izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti učenika. Roditelji, u periodu djetetova odrastanja, nesvjesno ili svjesno utječu na njegovo razmišljanje i buduće interese. Stoga, ako roditelj ima pozitivno mišljenje, a k tomu i polazi neku vrstu aktivnosti (u ovom slučaju glazbenu), u djeteta će se pojačati interes za tu aktivnost. Istodobno, treba imati na umu da uključenost djece u izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti može biti oblikom roditeljskog “namjernog transfera glazbenoga kulturnog kapitala” (Boneta i dr., 2017: 20).

Zaključno, a s ciljem provjere hipoteze H2a *Postoji statistički značajna povezanost sociodemografskih varijabla (spol i razred učenika, bavljenje njihovih roditelja glazbom) i pohađanja izvannastavnih glazbenih aktivnosti* i hipoteze H2b *Postoji statistički značajna povezanost sociodemografskih varijabla (spol i razred učenika, bavljenje njihovih roditelja glazbom) i pohađanja izvanškolskih glazbenih aktivnosti* uspoređeni su dobiveni rezultati. Sve tri varijable (spol učenika, razred i roditeljsko bavljenje glazbom) pokazale su se prediktorskim s obzirom na pohađanje izvanškolskih glazbenih aktivnosti, tako da je hipoteza H2b prihvaćena. Međutim, varijabla razred nije se pokazala prediktorskom u slučaju pohađanja izvannastavnih glazbenih aktivnosti te je stoga hipoteza H2a djelomično prihvaćena.

6. ZAKLJUČAK

U ovom radu nastojali smo utvrditi u kojoj su mjeri izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti zastupljene među učenicima od četvrtog do osmog razreda osnovne škole te utječe li lokacija škole (grad/predgrađe) kao i spol i razred učenika te bavljenje glazbom njihovih roditelja na pohađanje glazbenih aktivnosti. Rezultati ovog istraživanja pokazali su kako sveukupno tek nešto više od trećine anketiranih učenika polazi neku izvannastavnu ili izvanškolsku glazbenu aktivnost.

To je, prema našoj procjeni, rezultat koji pokazuje da je to područje na kojem bi trebalo još raditi kako bi se učenicima u što većoj mjeri omogućile prednosti koje donosi bavljenje glazbom i koje smo identificirali u prvom dijelu našeg rada. Brojnija ponuda glazbenih aktivnosti i snažnije animiranje učenika za uključivanje u iste nužni su jer su istraživanja (Xu, 2017; Kuimova i Syomchin, 2016; Hille i Schupp, 2015; Menard, 2015; Singh i Mishra, 2013; Kūçük, 2011) pokazala dobrobiti bavljenja glazbom, poput poboljšanja ponašanja i školskog postignuća, inteligencije, otvorenosti i ambicioznosti, samopouzdanja i samoizražavanja, društvenih vještina, pamćenja, kreativnosti, kognitivnih vještina i cjelokupnoga osobnog razvoja.

Shodno tomu, nadležno bi ministarstvo trebalo omogućiti nastavnicima organiziranje izvannastavnih glazbenih aktivnosti jer su samo dva sata namijenjena izvannastavnim aktivnostima koji ulaze u tjedno zaduženje učitelja glazbe (Šulentić Begić i dr., 2016). Nastavnici glazbe i znanstvenici trebaju se udružiti kako bismo shvatili glazbene potrebe osnovnoškolaca i osigurali da škole, s obzirom na promjene koje nosi suvremeno društvo, i dalje pružaju okruženje u kojem će se te potrebe prepoznati i biti zadovoljene (Pitts, 2008).

Na neke od tih potreba konkretno upućuje i naše istraživanje. U objema školama, gradskoj i prigradskoj, najveći dio učenika polazi ritmiku/ples, a dio učenika školski zbor (treba naglasiti kako su obje aktivnosti zastupljenije u prigradskoj školi). Ostale izvannastavne glazbene aktivnosti (glazbena radionica i školski bend) ponuđene su učenicima samo u gradskoj školi, što upućuje na potrebu organiziranja istih i u prigradskim školama. Glazbenu školu u nešto većem postotku polaze učenici gradske škole (što je razumljivo s obzirom da su glazbene škole uglavnom locirane u gradskom području), a preferirani su instrumenti klavir i gitara. Taj rezultat govori kako bi učenicima prigradskih škola u tom slučaju trebalo ponuditi sviranje kao izvannastavnu aktivnost. Gotovo isti postotak učenika polazi tečaj sviranja kao izvanškolsku aktivnost (najzastupljenije je sviranje klavira i gitare). I zaključno, nešto je veći postotak učenika gradske škole koji pohađaju ritmiku/ples te pjevanje i sviranje u folklornom društvu. Polazanje izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti podjednako je zastupljeno kod učenika u predgrađu i gradu. Nadalje, uspoređeni su rezultati s obzirom na različite sociodemografske varijable i pohađanje izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti. Znatno veći broj djevojčica pohađa različite izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti u odnosu na dječake, što upućuje na potrebu za većim animiranjem dječaka. Izvanškolske glazbene aktivnosti u većoj mjeri polaze učenici četvrtih, petih i šestih razreda, negoli sedmih i osmih. Mišljenja smo da bi trenutačnu ponudu aktivnosti trebalo osuvremeniti kako bi bile zanimljive i učenicima završnih razreda. Ujedno, utvrđeno je kako učenici, čiji se roditelji bave glazbom, u značajnoj mjeri polaze glazbene aktivnosti, odnosno pokazalo se da je roditeljski kulturni kapital povezan

s glazbenim kulturnim kapitalom djeteta. Učitelji bi, u ovom slučaju, trebali motivirati učenike koji nisu odrasli u glazbenom obiteljskom okruženju kako bi se i oni bavili glazbom.

Potrebno je ukazati i na izvjesna ograničenja ovog istraživanja. Naime, istraživanje nije obuhvatilo učenike škola koje se nalaze u ruralnom području. Stoga bi se jedno od sljedećih istraživanja trebalo baviti i pitanjima izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti ne samo osnovnoškolaca u gradu i predgrađu nego i u seoskim sredinama. Također, istraživanjem su anketirani učenici Osijeka i okolice, tj. regionalno gledano s područja istočne Hrvatske, te bi jedno od sljedećih istraživanja trebalo biti usmjereno i na ispitivanje učenika iz ostalih regija Hrvatske. Osim toga, pretpostavljamo da bi se uključivanjem varijabli poput školskog uspjeha i socioekonomskog i sociokulturnog statusa obitelji u neko buduće istraživanje dobio potpuniji uvid u istraživanu problematiku.

Smatramo kako su rezultati ovog istraživanja ukazali na nedovoljnu zastupljenost izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti među populacijom učenika od četvrtog do osmog razreda osnovne škole. Činjenica je da smo glazbom okruženi od rođenja i ona tijekom vremena postupno zauzima sve važnije mjesto u našem slobodnom vremenu. Stoga učenicima osnovne škole treba nuditi izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti koje će biti u skladu s glazbenim potrebama i ponašanjima djece koje je donijelo suvremeno društvo 21. stoljeća, a na učiteljima glazbe i voditeljima glazbenih aktivnosti je da osluškuju te potrebe.

LITERATURA

- Ajduković M i Kolesarić V (2003). *Etički kodeks istraživanja s djecom*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži: Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske.
- Arbunić A (1998). Interesi djece za slobodne aktivnosti, *Napredak*, 139 (2): 133–264.
- Baštijan R, Đuričić R, Miholić D i Udiljak-Bugarinovski Z (2012). *Slobodno vrijeme*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
- Boneta Ž, Čamber Tambolaš A i Ivković Ž (2017). Oblici roditeljskoga glazbenog kulturnog kapitala i glazbena socijalizacija djece rane i predškolske dobi, *Revija za sociologiju*, 47 (1): 5–36. <https://doi.org/10.5613/rzs.47.1.1>
- Bouillet D (2008). Slobodno vrijeme zagrebačkih studenata: prilika za hedonizam ili samoostvarenje, *Sociologija i prostor*, 46 (3/4): 341–367.
- Brown JD (1980). *Identifying Problems Facing the School Band Movement*. Elkhart: Gemeinhardt Co. Ltd.
- Bubonjić M (2018). Odnos mladih prema korištenju informaciono-komunikacionih tehnologija u slobodno vrijeme, *CM: Communication and Media*, 13 (43): 5–28. <https://doi.org/10.5937/comman13-19690>

- Cindrić M (1992). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika osnovne škole, *Život i škola*, 41 (1): 49–68.
- Co-operatives UK i Red Cross (2016). *Trapped in a Bubble: An Investigation into Triggers for Loneliness in the UK*. London: Co-operatives UK, Red Cross
- Denny E (2007). To What Extent Does Participation in Extracurricular Music Affect the Future Aspirations of 11-12-year-olds? A Small-scale Investigation, *British Journal of Music Education*, 24 (1): 99–115. <https://doi.org/10.1017/S0265051706007248>
- Dumais SA (2006). Elementary School Students' Extracurricular Activities: The Effects of Participation on Achievement and Teachers' Evaluations, *Sociological Spectrum*, 26 (2): 117–147. <https://doi.org/10.1080/02732170500444593>
- Farkaš H (2014). Slobodno vrijeme kao resurs u postindustrijskome društvu, *Amalgam*, 6-7 (6-7): 37–56.
- Gergorić A (2019). *Razvojne perspektive izvannastavnih glazbenih aktivnosti učenika osnovnih škola u Republici Hrvatskoj* (doktorski rad). Split: Filozofski fakultet.
- Gvozdanović A, Ilišin V, Adamović M, Potočnik D, Baketa N i Kovačić M (2019). *Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018./2019.*. Zagreb: Friedrich Ebert Stiftung.
- Hallam S (2010). The Power of Music: Its Impact on the Intellectual, Social and Personal Development of Children and Young People, *International Journal of Music Education*, 28 (3): 269–289. <https://doi.org/10.1177/0255761410370658>
- Hille A i Schupp J (2015). How Learning a Musical Instrument Affects the Development of Skills, *Economics of Education Review*, 44: 56–82. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2014.10.007>
- Ilišin V (2017). Neke dimenzije slobodnog vremena mladih. U: Ilišin V i Spajić-Vrkaš V (ur.). *Generacija osujećenih. Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja, 293–316.
- Jurčić M (2008). Učiteljevo zadovoljstvo temeljnim čimbenicima izvannastavnih aktivnosti, *Život i škola*, 20: 9–26.
- Kaiserman P, Richardson J, Hannan F, Price D i Pacey F (2006). *A Guide to Personalising Extra-Curricular Music Learning: Activities for 11-18 Year Olds*. London: Paul Hamlyn Foundation.
- Krnić M i Grgat M (2016). Extracurricular Music Activities in Elementary Schools of the City of Split, *Croatian Journal of Education*, 18 (Sp.Ed.2): 175–185. <https://doi.org/10.15516/cje.v18i0.2111>
- Krolo K, Marcelić S i Tonković Ž (2016). Roditeljski kulturni kapital kao odrednica kulturnih preferencija mladih, *Društvena istraživanja*, 25 (3): 329–351. <https://doi.org/10.5559/di.25.3.03>
- Kuimova MV i Syomchin EA (2016). Some Benefits of Extracurricular Musical Education for Primary Schoolchildren, *Ponte Academic Journal*, 72 (2): 60–64. <https://doi.org/10.21506/j.ponte.2016.2.15>
- Küçük DP (2011). Self-Esteem and Self-Efficacy Perception for Music Talent in Children participating and not participating in Music Activities, *Elementary Education Online*, 10 (2): 512–522.
- Ma H (2019). Research on Multi-dimensional Role of Basic Music Education Teachers in Northwest China, *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 310: 981–985. <https://doi.org/10.2991/iccese-19.2019.215>

- Martinčević J (2010). Provođenje slobodnog vremena i uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti unutar škole, *Život i škola*, 56 (24): 19–34.
- Matijević M (2016). Humanističko vaspitanje izvan škole i porodice. U: Suzić N i Partalo D (ur.). *Humanističko i emancipatorsko vaspitanje*. Banja Luka: Filozofski fakultet Univerziteta u Banja Luci, 89–107.
- Menard EA (2015). Music Composition in the High School Curriculum: A Multiple Case Study, *Journal of Research in Music Education*, 63 (1): 114–136. <https://doi.org/10.1177/0022429415574310>
- Mlinarević V i Brust Nemet M (2012). *Izvannastavne aktivnosti u školskom kurikulumu*. Osijek: Učiteljski fakultet u Osijeku.
- MZO (2019). *Kurikulum nastavnog predmeta glazbena kultura za osnovne škole i glazbena umjetnost za gimnazije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- Pejić Papak P (2011). *Projekcija razvoja izvannastavnih aktivnosti učenika osnove škole* (doktorski rad). Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
- Pitts S (2011). Discovering and Affirming Musical Identity Through Extra-curricular Music-making in English Secondary Schools. U: Green L (ur.). *Learning, teaching, and musical identity: Voices across cultures*. Bloomington, IN: Indiana University Press, 227–238.
- Pitts S (2008). Extra-curricular Music in UK schools: Investigating the Aims, Experiences, and Impact of Adolescent Musical Participation, *International Journal of Education & the Arts*, 9 (10): 1–19.
- Previšić V (1985). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti u odgoju. U: Pivac J i Previšić V (ur.). *Odgoj i škola*. Zagreb: Institut za pedagoška istraživanja i NIRO "Školske novine", 426–431.
- Previšić V (2000). Slobodno vrijeme između pedagoške teorije i odgojne prakse, *Napredak*, 141 (4): 403–410.
- Raboteg-Šarić Z, Sakoman S i Brajša-Žganec A (2002). Stilovi roditeljskog odgoja, slobodno vrijeme i rizično ponašanje mladih, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 11 (2/3): 239–263.
- Radočaj-Jerković A (2016) *Uloga pjevačkog zbora u kurikulumu suvremene škole* (doktorski rad.) Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu.
- Radočaj-Jerković A (2017). *Zborsko pjevanje u odgoju i obrazovanju*. Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku.
- Radočaj-Jerković A, Milinović M i Papa A (2018). Specifičnosti rada s dječjim pjevačkim zborovima u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima. U: Šulentić Begić J (ur.). *Suvremeni pristupi nastavi glazbe i izvannastavnim glazbenim aktivnostima u općeobrazovnoj školi*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, 93–106.
- Rački Ž (2016). Diferencijacija, grupiranje i obogaćenje su prirodi kreativnih ponašanja sukladni obrazovni pristupi. U: Željeznov Seničar M (ur.). *Zbornik II. međunarodna strokovna konferenca o didaktiki in metodiki (Slovenija, Nizozemska, Hrvaška)*. Ljubljana: MiB d.o.o., 15–26.
- Rojko P (2012). *Metodika nastave glazbe: Teorijsko tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet.
- Sabourin S i Irwin J (2008). Prevalence of Sufficient Physical Activity among Parents Attending a University, *Journal of American College Health*, 56 (6): 680–685. <https://doi.org/10.3200/JACH.56.6.680-685>

- Singh A i Mishra S (2013). Impact of Extracurricular Activities on Students in Private School of Lucknow District, *International Journal of Humanities and Social Science*, 2 (6): 92–94. <https://doi.org/10.13140/2.1.2885.4406>
- Stebbins R (2009). Serious Leisure and Work, *Sociology Compass*, 3: 764–774. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2009.00233.x>
- Šiljković Ž, Rajić V i Bertić D (2007). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, *Odgovorne znanosti*, 9 (2): 113–145.
- Šulentić Begić J (2010). Problematika pjevačkog zbora mlađe školske dobi, *Tonovi*, 55: 33–44.
- Šulentić Begić J (2018). Predgovor. U: Šulentić Begić, J (ur.). *Suvremeni pristupi nastavi glazbe i izvannastavnim glazbenim aktivnostima u općebrazovnoj školi*. Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, 9–11.
- Šulentić Begić J, Begić A i Grundler E (2016). Glazbene aktivnosti učenika kao protuteža negativnim utjecajima današnjice, *Artos*, 5. <https://hrcak.srce.hr/172762> (18.10.2020.)
- Šulentić Begić J, Begić A i Pušić I (2020). Preferencije učenika prema aktivnostima i sadržajima u nastavi Glazbene kulture, *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, 18 (1): 185–203. <https://doi.org/10.31192/np.18.1.13>.
- Tipps JW (2003). A Preliminary Study of Factors that Limited Secondary School Choral Involvement of Collegiate Choral Singers, *International Journal of Research in Choral Singing*, 1 (1): 22–28.
- Valjan Vukić V (2016). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika – višestruke perspektive, *Školski vjesnik*, 65 (1): 33–57.
- Valjan Vukić V i Zrilić S (2016). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti - prostor za igru, učenje i osobni razvoj učenika. U: Hicela I i Mendeš B (ur.). *Dijete, igra, stvaralaštvo. Zbornik radova znanstvene konferencije s međunarodnom suradnjom*. Split, Zagreb: Filozofski fakultet, Savez društava Naša djeca Hrvatske, 175–185.
- Vidulin-Orbanić S (2008). Poticanje individualnog razvoja učenika izvannastavnim glazbenim aktivnostima, *Tonovi*, 52: 85–91.
- Vidulin S (2016). Extracurricular Musical Activities in Primary School from the Teachers' Point of View. U: Sedláček M (ur.). *Music Education – Terra Cognita?* Brno: Masarykova univerzita, 6–22. <https://doi.org/10.5817/cz.muni.p210-8443-2016>
- Vidulin S i Pejić Papak P (2018). Vannastavne aktivnosti: pogled u budućnost, *Artefact*, 4 (1): 15–25. <https://doi.org/10.5937/artefact4-17214>
- Weissman SA i Gottfredson DC (2001). Attrition from After School Programs: Characteristics of Students Who Drop Out, *Prevention Science*, 2, 201–205. <https://doi.org/10.1023/a:1011515024809>
- Xu L (2017). Basic Music Education on the Background of Quality Education, *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 123: 1921–1925. <https://doi.org/10.2991/icesame-17.2017.407>
- Zebić A (2017). *Provođenje slobodnog vremena djece i mladih asocijalnog ponašanja* (diplomski rad). Rijeka: Filozofski fakultet.

Leisure Time and Music: Extracurricular and Out-Of-School Music Activities of Students in Urban and Suburban Areas

Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ <https://orcid.org/0000-0003-4838-0324>

Department of Music, Academy of Arts and Culture in Osijek, Croatia
jsulentic-begic@aukos.hr

Amir BEGIĆ <https://orcid.org/0000-0003-2152-9563>

Department of Music, Academy of Arts and Culture in Osijek, Croatia
abegic@aukos.hr

Ivona KIR <https://orcid.org/0000-0003-1312-0960>

Music School Josip Runjanin, Vinkovci, Croatia
ivona.kir034@gmail.com

ABSTRACT

Elementary school students are offered a variety of music activities, both within (extracurricular activities) and outside school (out of school activities). Their involvement in these activities often depends on various factors. To study this, we conducted a survey with 510 respondents in 2018. The survey was conducted on a convenience sample in two general elementary schools in Osijek–Baranja County, including pupils from the fourth to the eighth grades of one suburban and one urban school. The study aimed to determine how much pupils participate in extracurricular and out-of-school music activities and whether their participation is affected by the school location, pupil's gender and class, and their parents' engagement in music activities. The study results indicate that the interest in taking these activities is equally prevalent among pupils in suburban and urban areas. Besides, a significantly higher number of girls attended different activities than boys. Out-of-school music activities were attended by fourth-, fifth- and sixth-grade students to a greater extent than seventh- and eighth-grade students. At the same time, the study found that students whose parents engaged in some kind of music activity took a more significant part in music activities. Overall, the results of this research showed that just over a third of surveyed students attended an extracurricular or out-of-school music activity. A more numerous selection of musical activities and stronger encouragement of students are necessary because research has pointed to the benefits of music, such as improving behaviour, school achievement, social skills, memory, creativity, cognitive skills and overall personal development.

Key words: extracurricular and out-of-school music activities, urban school, suburban school, students, leisure time

